

Zadnja bitka PRED VOLITVAMI V JUGOSLAVIJI

Petindvajset let narodnega in socialnega zatiranja po fašizmu je za nami. V teh dolgih letih je bilo ljudstvo tega ozemlja oropano vseh narodnih in človeških pravic, gospodarstvo pa načrtno upropaščeno. Skupno življenje Slovencev in Italijanov je terjalo nujnost borbe, borba pa je utrla in poglobila v ljudstvu zavest o nujnosti skupnega nadaljnega sodelovanja v miru.

V ognju borbe proti fašističnim okupatorjem in črnosrajčnikom se je rodilo slovansko-italijansko bratstvo; ta skupna borba, ki so jo pripadniki vseh treh narodnosti vodili proti skupnemu sovražniku, neglede na njihovo narodnostno, politično ali versko pripadnost, je rodila novo obliko demokracije, ki se imenuje ljudska demokracija. Iz iste je izšla nova oblika oblasti, ki je odgovarjala ljudskim težnjam in je izraz ljudskih množic. Ta nova demokratična oblika oblasti, ki so jo nam ukinili zavezniki pa je bila največja pridobitev v naši skupni borbi. V naši ukinjeni oblasti je bilo utelešeno mnogo krvi in trpljenja, zato je ona postala last vseh slovensko-italijanskih antifašističnih množic, ki so s svojimi silami izvojevali zmago nad fašizmom. Poseben pomen pa ima to dejstvo: da je ravno v Julijski Krajini fašizem najbolj divjal s svojim raznarodovalnim terorjem in umetno razpihaval šovinistične mrznje med tukajšnjim prebivalstvom in baš na tem ozemlju se je visoko dvignila zastava bratstva in enotnosti.

Vsi trije narodi so se na tem ozemlju spoznali, ker so spoznali skupnega sovražnika, spoznali so tudi v borbi vso podlost in namene onih, ki napenjajo vse sile, da bi bratstvo Slovencev in Italijanov razbili. Reakcija in fašistični pomagači se danes skupaj z imperialističnimi šovinisti iz vseh koncev in krajev Italije zaganjajo v nerazdružljivo zvezo, ki jo je skovalo slovensko-italijansko ljudstvo. Prebivalstvo strašijo s podlimi lažmi, umetno skušajo obnoviti prepada, ki ga je ustvaril fašizem. Toda ljudstvo na svojo srečo ne naseda šovinističnim izzivačem in sigurno koraka po poti bratstva, ki je postalo že last širokih italijanskih množic.

Ljudstvo Julijske Krajine je pokazalo izredno politično zrelost in je znalo premostiti vse nacionalne težave, čeprav se je fašizem proti slovanskemu življenju boril celih 20 let v obliki terorja italijanske vojske. Naše ljudstvo ni nikoli gojilo maščevalnih teženj in je že pred polomom fašističnega stroja našlo pot k bratstvu. Kajti usoda prebivalcev Julijske Krajine je, da živijo skupaj in vsaka najboljša rešitev ne more izpremeniti resničnega stanja kot pa, da se poglubi bratsko življenje vsega prebivalstva.

LJUDSKA FRONTA IZRAZ DEMOKRATIČNEGA HOTENJA JUGOSLOVANSKIH NARODOV — GOVOR NOSILCA ZVEZNE LISTE LJUDSKE FRONTE PREDSEDNIKA JUGOSLOVANSKE VLADE MARŠALA TITA

Maršal Tito je imel v beograjskem radiu govor v katerem je med drugim dejal:

Dne 11. novembra tega leta se bodo vršile volitve v konstituantno. To so najbolj demokratične volitve, kar jih je poznala Jugoslavija. Od vseh dosedanjih volitev se razlikujejo tudi po tem, ker se jih bodo udeležile prvič najširše ljudske množice, udele-

žile prvič jugoslovanske žene, ki so si pridobile to pravico s svojim bojem in delom v veliki osvobodilni vojni. Udeležila se jih bo prvič tudi vojska, ljudska vojska, ki si je pridobila to pravico s svojim junaškim bojem za osvoboditev naše dežele. Udeležili se jih bodo brez razlike starosti vsi tisti, ki so se bojevali v vrstah partizanskih odredov in narodno osvobodilne vojske.

Popolna svoboda na voliščih

Polno svobodo na voliščih zagotavlja narodom najpravičnejši in najbolj demokratični zakon o volitvah, ki je kdajkoli obstajal v Jugoslaviji in katerega je sprejela naša začasna narodna skupščina. Na volitvah ne bodo imeli volilne pravice edino izdajalci svoje domovine, odkriti sodelavci z okupatorjem, to je punitisti, ki so v najusodnejši zgodovinski uri naših narodov izdali svojo deželo. Na srečo je takih zelo malo in to je najpravičnejša rešitev in najpravičnejša obsodba, s katero odvezujemo naši narodi pravico udeležbe pri odločanju o končni usodi naše dežele tistim, ki so jo izdali.

V tem kratkem razdobju, odkar je bila naša dežela osvobodjena, je dosegla Ljudska fronta ogromne uspehe. Vzpostavljen je železniški in cestni promet, tu je bilo s pomočjo vojske zgrajenih približno 1700 večjih in manjših mostov, tako da so danes vse po-

krajine naše države zvezane z železniško mrežo. Usposobljenih je bilo in stavljenih v obrat na stotine tovarn in podjetij, odprte so bile šole in razne kulturne ustanove. Izvršeni so bili nadčloveški napor, da bi bili oskrbljeni s hrano najbolj sestradni kraji, kakor so Bosna in Hercegovina, Kotar, Črna gora in Makedonija, Dalmacija, Kordun, Lika in G. Kotar. Spomladi je bilo zasejanih skoraj en milijon hektarjev zemlje, ki je bila zapuščenina v Vojvodini in Slavoniji. Kraji, ki so bili v tej vojni najbolj prizadeti, kakor Bosna in Hercegovina, Črna gora, prav tako pa tudi Lika, se oskrbujejo z drobnico, katero je država kupila v Srbiji, Makedoniji in Bolgariji. Porušenje vasi v Bosni, Črni gori in drugih krajih, so se pričele obnavljati s pomočjo ljudskih oblasti. Vlagajo se ogromni napor, da predvsem s svojimi lastnimi silami izvlečemo našo deželo iz te porušenosti.

Dvig gospodarstva na najvišjo stopnjo

In prav te gospodarske naloge neizprosno zahtevajo, da naj bo Ljudska fronta enotna, da naj bo trajna, da naj bo v njej zbrano vse, kar pošteno misli in kar ljubi svojo deželo, ker bo treba še leta in leta zdraviti rane, ki nam jih je prizadela ta vojna, treba bo še celo vrsto let, da se naše gospodarstvo v polni meri vzpos-

tavi. Še več, Ljudska fronta mora obstajati tudi še naprej v bodočnosti, da bi dvignila našo deželo na najvišjo gospodarsko stopnjo, da bi ustvarila v njej blagostanje, da bi ustvarila tisto, o čemer so sanjali oni, ki so umirali za to novo Jugoslavijo. To dolgujemo njim, to dolgujemo našim bodočim pokoljenjem.

Uspehi jugoslovanske zunanje politike

Ljudska fronta stopa pred ljudstvo ob volitvah tudi z znanimi uspehi, katere je dosegla vlada Ljudske fronte v zunanji politiki. Koliko je bilo treba naporov, preden se nam je posreči-

lo obrazložiti inozemski javnosti resnico o tem, kdo se bojuje v Jugoslaviji proti okupatorju, preden se nam je posrečilo razkrinkati največjega goljufa, kar jih je zabeležila zgodovina naših na-

Bije se zadnja bitka za boljši in pravični mir na tem ozemlju. Narodi Jugoslavije in z njimi tudi mi, smo dobili bitko na življenje in smrt. Zdaj se vodi bitka za življenje ljudstva, ki se je samoodločilo, vodi se bitka za končni poraz krivice, za poraz šovinizma.

Boj z orožjem je končan. Predmirovna konferenca deluje. Zaupamo v našo politično vodstvo, ki nas je vodilo v boj in nas bo pripeljalo do zmage v boljše in srečno življenje.

Boj primorskega ljudstva je pokazal njegovo življensko sposobnost in odpornost, ki je pod najtežjimi pogoji očuvalo svojo visoko zavest, narodnost in kulturo. Že pred nastopom fašizma se je pričelo raznarodovanje slo-

rodov — Dražo Mihajloviča, glavno upanje jugoslovanske reakcije. To je bilo težko delo, ker se je jugoslovanska reakcija v deželi in v inozemstvu trudila z vsemi silami, da z obrekovanji očrni naš boj, da z obrekovanji spači vlogo Narodno osvobodilne fronte, da okupatorjeve sodelavce prikaže kot rodoljube, a junake in borce proti okupatorju kot tolovaje, ki si hočejo samo prisvojiti oblast.

Neki gospodje iz današnje opozicije so takrat, kakor tudi danes, plašili svet s strašilom komunizma, sovjetizacijo Jugoslavije itd. Vse to je bilo storjeno z jasno določenim namenom, da prikažejo naš boj in novo Jugoslavijo v popolnoma napačni luči, da bi na ta način preprečili izgradnjo nove Jugoslavije in da bi jo izigrali. Toda junaški boj naših narodov, uspehi, ki so bili doseženi v vojni in sedaj na polju izgradnje naše dežele, kakor tudi številni napredni ukrepi in zakoni, ki so bili uveljavljeni, vse to je pridobilo naši deželi velik ugled v demokratičnem svetu. Vlada Ljudske fronte je šla odločno po poti krepke in dosledne zunanje politike in je zavrgla metode omahljivosti, s katero so

oblastniki pred vojno pripeljali Jugoslavijo v katastrofo.

Pogodba o vzajemni pomoči, kulturnem in gospodarskem sodelovanju ter prijateljstvu z veliko bratsko Sovjetsko Zvezo je velik uspeh za našo deželo in dokaz doslednosti naše zunanje politike. Z vsemi slovanskimi državami je vzpostavila vlada ljudske fronte bratske in prisične odnose ter sodelovanje sosednimi državami, Albanijo, Polgarijo, Rumunijo itd., obstajajo najboljše odnosi in medsebojno razumevanje, kar predstavlja jamstvo nasproti uspehom vseh intrig od zunaj, ki imajo namen, da bi odvrnile te dežele s poti, po kateri so šle pri svoji notranji konsolidaciji. Odnosi z našimi velikimi zavezniki, Anglijo, Ameriko in Francijo, se vedno bolj utrjujejo in dobivajo značaj gospodarskega in kulturnega sodelovanja, ki je posebno važno za obnovo naše razrušene dežele. Isto lahko rečem za številne druge zavezniške in nevtralne dežele v tej vojni. Vse to pričča o tem, da je nova Jugoslavija našla pravično pot v zunanji politiki, pot, ki našim narodom zagotavlja varnost in omogoča mirno izgradnjo naše razrušene dežele.

Kaj potrebuje mednarodna reakcija?

Samo peščica beguncev, protiljudskih reakcionarjev v inozemstvu in v deželi, dela z vsemi silami na to, da bi skalila naše odnose z našimi velikimi zavezniki. S širjenjem obrekovanj in laži se trudijo ti gospodje, da prikažejo novo federativno Jugoslavijo pred zunanjim svetom v najbolj črni luči. Toda mi verujemo, da se nam bo posrečilo tudi to pot razkrinkati to gospodo pred zunanjim svetom, kakor se nam je to že posrečilo v prvih letih vojne.

Kaj potrebuje mednarodna reakcija? Ona potrebuje, da bi bila Jugoslavija v tem položaju čim manj odporna čim bolj nesposobna zavarovati svoje koristi. Temu pa mora služiti opozicija. Opozicija ne skrbi, ali bo to zimo imelo naše ljudstvo v Črni gori, Bosni in Hercegovini, v Liki, v Dalmaciji in Kordunu kruh in streho nad glavo, ali ne. Za njo ni važno ali bodo to jesen posejana naša polja, da bi bilo prihodnje leto dovolj kruha. Za njo ni važno, ali se bo posrečilo naše tovarne toliko popraviti, da bi izdelale potrebno obleko in kmetijski material za široke ljudske množice. Za njo ni važno, ali bodo naši mostovi, ki so sedaj leseni imeli železno ogrodje ali ne. Za njo je važno izabiti za vsako ceno in s pomočjo mednarodne reakcije vse te težave, da bi se dokopala do obla-

sti, da bi uničila pridobitve narodno osvobodilnega boja in vzpostavila tisto, kar je bilo pred to vojno.

Zakaj igra opozicija dvoletno vlogo? Zato, ker se boji, da bo imela zelo malo uspehov pri ljudstvu in bi se na ta način razkrinkala pred našo in svetovno javnostjo. Neki gospodje iz opozicije se bavijo z mislijo, ali bi ne bilo boljše pod kakršnokoli izgovorom ne iti na volitve in izzvati na ta način kakršnokoli posredovanje nekih zavezniških veslesil v korist opozicije, oziroma boljše rečeno reakcije. Take ljudi slepijo določeni dogodki v nekaterih sosednih deželah in to jim zelo draži. Pozabljajo eno stvar, ki igra važno in še kako važno vlogo in to je: Jugoslavija je neodvisna država, ki je to svojo neodvisnost izvojevala kot ena kopravna zaveznica na strani Združenih narodov in je plačala to svojo svobodo in neodvisnost s potoki krvi in stotisoči žrtev. Razen tega so izvojevali to svobodo in neodvisnost tisti, proti katerim se bori opozicija. Kje pa je bila v tem času opozicija in kaj je v času teh bojev delala. Te naši narodi zelo dobro vedo. Da ne bomo dovolili vmešavanja v naše notranje zadeve, to mora biti vsakomur jasno. Znali smo se bojevati in rešiti deželo pred pogubo in znali bomo tudi sami rešiti svoja notranja vprašanja sedaj in v času miru.

Ljudska fronta varuje priborjeno bratstvo in enotnost

Državljeni in državljanke, iz preje navedenega je razvidno, kdo tvori ljudsko fronto in kaj je napravila doslej. Razvidno je tudi koga predstavlja opozicija in kaj hoče. Zaradi tega ni treba posebej naglašati, kje je mesto vsakega resničnega demokrata

in rodoljuba. Ljudska fronta mora zavarovati krvavo pridobljeno bratstvo in enotnost. Ljudska fronta mora zavarovati mirno izgradnjo naše dežele in demokratične pravice naših narodov. Od teh nalog in njihovih izvršitev nas ne sme nobena sila odvrniti.

DEMOKRACIJA V SOVJETSKI RUSIJI PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Konferenca zunanjih ministrov v Londonu — Vprašanje meja med Jugoslavijo in Italijo v središču zanimanja — Prihod jugoslovanske delegacije na konferenco

Konferenca zunanjih ministrov v Londonu

Pogled na sovjetski parlament močno presenetil gledalca. Zaprano se zdi čudno, ko vidi na parlamentnih klopi ljudi žuljavih rok, ljudi, ki so prišli v sejno dvorano iz tvornic in vasi. Sovjetski državljani se je pa že privadil vsemu temu kot nečemu običajnemu, naravnemu. Z občutkom gospodarja prihajajo doneški rudarji in dolžki kolhozni v Kreml na sejo Vrhovnega Sovjeta ZSSR. Stopajo po kamnih, priča dogodkov tisočletne zgodovine Rusije. Tu vidimo tudi Stahanova in njegovega tovariša Ivana Gudova, enakega ljudskega ljubljence. Tu vidimo sibirskega kmeta Fedora Grinko in kmetico Mino Tappo iz Pskovske oblasti.

Poslanci Vrhovnega Sovjeta ZSSR, poslanci Vrhovnih Sovjetov v zveznih republikah, predstavljajo demokracijo nove Rusije. Do oblasti niso prišli s pomočjo denarja, ne s pomočjo rodbinskih vez, ne s pomočjo podedovanih privilegijev. Osebnostne zasluge, osebne vrline, osebna nadarjenost so jih postavile v ospredje. Njih izvolitev v organe oblasti pogosto ničesar ne izpremeni v njihovem osebnem življenju. Oni ostanejo v istem človeškem okolju, kakor so bili. Opravljajo isto delo in tako... ostanejo ljudje tvornic in vasi. Ne izneverijo se ljudskim množicam, ki so jih dvignile iz svoje srede, ne izneverijo se rodni grudi. To omogoča izvoljenecem sovjetskega ljudstva globoko poznavanje življenja njihove domovine, poznavanje interesov, potrebe in težnje delavcev in kmetov. To jim omogoča v praksi prepričati se o pravilnosti in aktualnosti tistih zakonov, ki jih sprejme vrhovna državna oblast. Oni so tvorci zakonov. Obenem pa kažejo množicam volilcev praktično, kako je treba te zakone izpolnjevati. Oni so prvi marljivci sovjetske države.

Poslanec Aleksej Stahanov ni zapustil svojega rudarskega okolja, ni se izneveril svojemu poklicu. On še vedno dela v premovalni industriji. Poslanec Ivan Gudov je še vedno tesno povezan s kovinarji moskovskih tvornic. Ponosen je na svoj delavski stan in znak poslanca Vrhovnega Sovjeta nosi na svoji delavski bluzi. Poslanec Fedor Grinko je ostal zvest svojemu kmetijstvu. On dela kot predsednik kmetijske zadruga v Altajskem kraju. Tudi Mina Pappo ni zapustila svoje rojstne vasi, ko je bila izvoljena za poslanko. Še vedno obdeluje

zemljo v domači vasi in daje svojim sovaščanom zgled, kako je treba delati za skupni blagor.

Kmetijska zadruga, ki jo vodi poslanec Vrhovnega Sovjeta ZSSR Fedor Grinko, prinaša lepe dohodke kmetovalcem, narodnemu gospodarstvu in državi. Pred sedmimi leti je imela ta zadruga 1244 ha polja. Zdaj se je povečalo njeno polje na 2000 ha. Po razširjenju poljedelstva je dosegla zadruga visoko učinkovitost svojega dela. Lani je izročila in prodala državi povprečno na vsako kolhozno domačijo: žita 280 pudov (pud je 40 funtov ali 16,38 kg), mesa blizu 9 pudov, mleka 480 litrov, volne okrog 2,50 puda. Pridelki zadruga neprestano naraščajo. Zadrugniki so preskrbljeni z vsem. Oni žive zadovoljno in kulturno življenje. Načelnik jih uči, kako je treba gospodariti. Svoje poslansko delo združuje Fedor Grinko z delovanjem načelnika kmetijske zadruga. Kmetije vidijo v njem zagovornika svojih interesov, zastopnika svoje rodne oblasti.

Poslanci dele z ljudstvom vse njegove križe in težave. Vas Berezo. Pskovske oblasti, od koder je doma Mina Tappo, so bili zasedli nemški okupatorji. Vaščani so morali zapustiti rodno grudo. Ko je pa Rdeča armada preganila Nemce, so se vrnili v domačo vas. Z njimi se je vrnila tudi njihova poslanka Mina Tappo. Ona pripoveduje: — „Tam, kjer je stala prej velika, lepa vas, so štrleli ob našem prihodu kvišku samo dimniki. Vse je bilo v razvalinah. Pod nogami škripnje steklo. Celo drevje je obžgano... Ni mi upadel pogum. Člani zadruga „Krasnodubje“ so mi poverili vodstvo kolhoza. Z njimi vred sem se lotila dela. Delali smo vse poletje, delali vso jesen. Za silo smo obnovili domačije. Pospravili smo letino. Izpolnili smo svoje obveznosti do države. Preskrbeli smo se s semenom in se jeli pripravljati na setev jarovine. Moj ideal je, videti v letu 1945. zopet široke, razigrane njive lanu, dati državi čim več sirovin za industrijo. Naše delo bo težko in naporno. Toda težav se ne bojimo.“

Iz tega preprostega pripovedovanja stopa pred nas podoba sovjetske kmetice, poslanke Vrhovnega Sovjeta. Vidimo vire avtoritete, ki jo uživajo javni delavci v svoji državi. Ta avtoriteta se pribori s požrtvovalnim delom, z globoko zavestjo dolžnosti do ljudstva.

Teror v Slovenski Benečiji se nadaljuje

Odkar prinaša primorsko časopisje vesti o nezasišanem terorju v slovenski Benečiji, so ozopovske bande in preoblečeni fašisti podvojili teroristične napade na zavedne protifašiste. Čeprav so protifašistom v Benečiji povezane roke in zamašena usta, se glas o nasilju in terorju naglo razširja.

V Mašerih so imeli ozopovci 15.9. sestanek, kjer so obravnavali članek Primorskega Dnevnika pod naslovom »Teror v slovenski Benečiji se stopnjuje«. Že nekaj ur potem so potrdili resničnost omenjenega članka, ko so Bazijelnovi družini uničili zoreče sadno drevje in vinograd, skoraj edini dohodek, s katerim se je zavedna družina preživljala. Istega dne je član bande iz Mašerov, Cudrič Bernard napadel Cendol Alojzija. Cendol je moral že večkrat bežati pred napadi teroristične bande iz Mašerov.

Neredko napadajo tolpe teroristov, oblečene v ameriške uniforme mirno prebivalstvo. Tako sta Cernoj Innocente in Cernoj Natale iz Koste napadla na cesti Petričič Lorenzo in Graziano, ter jima s silo pripela na prsi italijanske zastavice. Ker sta dekletki zastavice takoj odstranili,

sta ponoči istega dne oba plačanca v ameriških uniformah vdrla nasilno v Petričičevo hišo, jo preiskala, napadla obe hčerki v skrivališču, kjer sta se skrivali, ter ju težko pretepla. Po storjenem zločinu sta grozila družini, da bosta pobila še preostale člane. Prejšnji mesec je Petričičevim teroristična banda odpehala dve kravi. Ko je gospodar javil krajo in nasilje zavezniški policiji v Čedadu, so mu tam odgovorili »pomagajte si!«

Člani iste bande so trikrat težko ranili znanega benečanskega protifašističnega borca Kalisa, v februarju 1945. pa so izdali Narodno Zaščito v Mecanu fašističnim republikancem.

Kolovodje strahovalnih podvigov so: znani Sitaro Basilio, Brnasa, Čeraj in Cidron Ferruccio, ki se je že za časa fašistične republike hvalil z uboji partizanov. Po razpadu so omenjeni ropali kot ozopovci po vaseh, danes pa strahujejo mirno prebivalstvo preoblečeni v ameriške uniforme z napisom »authorized by A.M.G.«

Za isto delo so prejeli propadli plačanci nagrade od Nemcev, danes pa prejema kot »policija« za red in mir pravtako visoke plače.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Konferenca zunanjih ministrov v Londonu — Vprašanje meja med Jugoslavijo in Italijo v središču zanimanja — Prihod jugoslovanske delegacije na konferenco

Konferenca zunanjih ministrov v Londonu

Prejšnji teden se je začela v Londonu konferenca petih zunanjih ministrov Anglije, Amerike, Sovjetske zveze, Francije in Kijajske. Naloga te konference je, da pripravi mirovne pogodbe s premaganimi državami, ki bodo na to predložene Združenim narodom v potrditev.

Kot prvo vprašanje, ki ga ima namen rešiti konferenca petih zunanjih ministrov, je vprašanje meja in kolonij Italije. Jugoslovanska vlada je bila pozvana, da predloži svetu zunanjih ministrov svoje zahteve, ki se tičejo njene meje napram Italiji. V ta namen je v London odpotovala 40 članska delegacija, ki jo vodi podpredsednik vlade Edvard Kardelj. Člani odposlanstva pa so ministri Sava Kosanovič, dr. Drago Marušič, dr. Pavle Gregorič, veleposlanik v Washingtonu Stanoje Simič, veleposlanik v Londonu dr. Ljubo Leontič, minister vlade federalne Hrvaške dr. Ulikse Stanger; glavni tajnik odposlanstva — minister federalne Slovenije Aleš Bebler, univ.

prof. Milan Varoš, generalmajor Srečko Manola, dr. Rudolf Bičanič in dr. Andreja Stampar. Dalje so v delegaciji strokovnjaki, med katerimi sta univerzitetna profesorja Petar Jovanović in dr. Fran Zwitter, tajnik državne komisije za ugotavljanje vojnih zločinov dr. Grgič, rektor visoke komercialne šole v Zagrebu dr. Mijo Mirković, dr. Čermelj in drugi.

Svet zunanjih ministrov je imenoval posebno tajništvo, ki naj pregleda konferenci svoja mnenja o vprašanju italijanskih meja. Poleg Jugoslavije in Italije so bili v to tajništvo pozvani delegati britanskih dominjonov Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Južne Afrike in Indije, dalje še zastopstva Poljske, Sovjetske Ukrajine, Bele Rusije in zadnji hip še Grčije.

Vodja jugoslovanske delegacije podpredsednik vlade Edvard Kardelj je pred svetom zunanjih ministrov iznesel stališče jugoslovanske vlade, ki predlaga me-

jo, ki bi potekala zapadno od Trziča in tako priključila k federativni Sloveniji in Hrvaški, Trst in Julijsko Krajino, ker spada to področje zemljepisno, narodnostno in gospodarsko, pravtako pa tudi po volji tamkajšnje prebivalstva k federativni in demokratični Jugoslaviji. Zemljepisno noben del tega ozemlja ne pripada severnoitalijanski nižini. Na tem področju so v zadnjih trinajstih stoletjih bivali predvsem Slovenci in Hrvati, torej Jugoslovani. Italijanske manjšine žive izključno v izvestnem številu mest, kjer pa tvorijo popolnoma osamljene enote. Tudi v teh mestih živi znatno število Jugoslovancev, katerih število doseže pogostoma 40 do 50% vsega prebivalstva. Trst je glavno prometno izhodišče za trgovino v in iz Jugoslavije. Za Italijo pa Trst takega pomena nima. Prebivalstvo Julijske Krajine je sodelovalo z velikim navdušenjem v boju proti nemškemu osvajalcu in je v veliki meri prispevalo za zmago zavezniškega orožja.

Mednarodno časopisje o vprašanju Trsta

Švicarski list »Basler Nachrichten« piše v zvezi s problemom Trsta, da bi bilo obžalovanja vredno, če bi bil Trst z novim odlokom ponovno ločen od svojega naravnega zaledja. Zaradi napredka samega pristanišča, zasluži gospodarsko dejstvo, da se mu posveti prav tolikšna pozornost kot podatkom čisto nar-

odnostnega značaja. Če bo Italija zadržala to pristanišče, je neizbežno, da bo prišlo do novega zmanjšanja trgovskega prometa in verjetno celo do zmanjšanja števila samega prebivalstva in to toliko prej, ker se mora Italija sedaj boriti z gospodarskimi težavami in ne bo mogla posvetiti temu staremu jadranskemu pri-

stanšču posebne pozornosti. Prebivalstvo je spoznalo to nevarnost ter je v velikem številu stopilo v vrste vojske maršala Tita. Moskvska »Izvestija« upajo, da bo medsebojno razumevanje in sodelovanje med zavezniški ugodno rešilo vsa vprašanja, ki stojijo pred to konferenco.

Bivši ameriški zunanji minister o Trstu

Bivši ameriški zunanji minister Summer Welles je izjavil ameriškim novinarjem glede stališča, ki ga morejo zavzeti Združene države v vprašanju Trsta, da je bil

leta 1918 priznan Trst Italiji iz čisto vojaško strateških razlogov. Ti razlogi so sedaj odpadli in Trst po vsej pravici pripada Jugoslaviji. Ne sme se pozabiti,

da je bila Italija leglo fašizma, ki so mu služile tako izpostavljene postojanke kakor je Trst v zgolj fašistične ekspanzivne napadalne namene.

Togliatti o sodelovanju s slovanskimi narodi

Generalni tajnik italijanske komunistične partije in minister italijanske vlade Palmiro Togliatti poudarja, da so bili jugoslovanski narodi neposredna žrtev imperializma fašističnih zlo-

činov in imajo izmed vseh narodov največ pravic zahtevati reparacije od Italije ter jamstva od Evrope. Zaradi teh razlogov so komunisti v Italiji nasprotniki narodnostne kampanije, ki je or-

ganizirana v smislu zunanje politike in tako v zvezi z vprašanjem Trsta. Napadalnost ni nikdar izvirala iz razlogov in predvsem jo niso nikoli vodili slovanski narodi.

Zahteve drugih držav

Pred svetom zunanjih ministrov je vodja italijanske delegacije minister De Gasperi iznesel tudi italijansko stališče. Na novinarski konferenci je komisar za zunanje zadeve SSSR Molotov podal izjavo, da je praviča

težnja, da se Slovenci in Hrvati v Julijski Krajini združijo s svojimi brati. Tudi v vprašanju italijanskih kolonij je Molotov izjavil, da je SZ zainteresirana v sodelovanju pri zaupnih mandatih nad temi kolonijami.

Svoje zahteve proti Italiji so predložili še Francija glede zapadne meje, Avstrija glede južnega Tirola, Grčija glede Dodekaneza, Egipt glede Cirenajke in Anglija glede Pantellerie in Lampeduse.

DROBNE NOVICE

* V Sovjetski zvezi so na posebno slovesen način proslavili 200 letnico rojstva slavnega ruskega vojskovodje Kutuzova, zmagovalca nad Napoleonom.

* V Franciji so odposlanci splošne konfederacije dela, lige za človeške pravice, radikalno-socialistične stranke in komunistične stranke poslali generalu De Gaulle-u spomenico, kjer se pritožujejo nad nepravilnim volilnim redom, ki ga je izdala vlada in zahtevajo, da se francoskemu ljudstvu vrne pravica besede in da bodo volitve svobodne.

* Začasna vlada narodne enotnosti poljske republike je izdala poročilo, ki se nanaša na kršitve konkordata med Poljsko in Vatikanom. V času nemške okupacije je Vatikan prekršil odločbe konkordata s tem, da je na poljske škofije nameščal nemške škofe. Ker Sveta stolica doslej še ni priznala začasne poljske vlade, tudi poljska vlada ne priznava kompetenc apostolskih administratorjev, ki jih je imenovala Sveta stolica.

* Ob svojem odhodu iz Moskve je romunski ministrski predsednik dr. Groza izjavil, da ne odhaja iz Moskve samo hvaležen, marveč tudi v prepričanju, da bo sestanek s sovjetsko vlado pokazal rezultate, ki bodo v blaginjo obeh dežel.

* Na predlog vrhovnega poveljnika Jugoslovanske armade maršala Tita je predsedstvo začasne Narodne skupščine odlikovalo z redom partizanske zvezde I. stopnje britanskega majorja Jonesa, ki je bil eden prvih britanskih oficirjev, ki so bili poslani za zvezo med Narodnoosvobodilno vojsko Jugoslavije in zavezniški.

Vsem prijateljem in čitateljem „Soškega tednika“ naznanjamo, da smo prisiljeni s prihodnjo številko zvišati ceno našemu listu od 2.— na 3.— lire. To so storili do sedaj že vsi tedniki.

* Vse čete pod španskim nadzorstvom so zapustile cono mednarodne luke Tanger. Mednarodna komisija bo začela s svojim delom 25. septembra.

* Italijanski minister za povojno obnovo je izjavil, da enijo število nezaposlenih Italijanov na 2 do 4 milijone.

Slovenci!

Čitajte in širite svoj list „Soški tednik“!

* Japonski časopisi se branijo objaviti poročila o grozodejstvih, ki so jih počenjali japonski vojaki. Zavezniški poveljniki na Japonskem general Mac Arthur vztraja na tem, da morajo biti objavljeni vsi dokazi o japonskih vojnih zločinih in njihovih povzročiteljih.

* Čehoslovaški minister za obrambo general Svoboda je pregledal 300 čehoslovaških partizanov brigade »Jan Žižka«, ki je bila osnovana v Jugoslaviji in ki je tvorila del narodno osvobodilne vojske maršala Tita.

* Bolgarska vlada je spreminila zakon o volitvi narodnih poslancev. Z novo spremembo je zagotovljena pravica udeležbe na volitvah vsem političnim strankam, ki so po zakonu dovoljene.

IZ NAŠIH KRAJEV

Iz Podgore

V nedeljo 16. t. m. se je vršila v Podgori velika kulturna prireditev ob veliki udeležbi ljudi iz Gorice in okoliških vasi. Predvajali smo Petričevo igro: »Vozel« nekaj pesmi in deklamacij. Tudi domači godbeni krožek nam je v času odmora sviral naše lepe narodne in partizanske pesmi. Povabili smo na to našo prireditev oddelek odreda J.A.; ob prihodu na veselični prostor je pozdravila našo vojsko mlada pionirka s par lepimi besedami ter izročila poveljniku lep šopek rdečih nageljnov. Za vse to se je poveljnik zahvalil. Po končani prireditvi smo našo vojsko pogostili s skromno večerjo.

Predno so se razšli je še enkrat pozdravil in se zahvalil za udeležbo tovariš iz vasi na kar je v lepih besedah spregovoril poveljnik ter izrazil zahvalo za tako lep sprejem ki so ga bili deležni v naši vasi. Obljubil je da bo o poteku te lepe prireditve poročal svojemu poveljniku ter izrazil željo da se bodo tudi v bodoče radevolje udeležili naših prireditev.

Pokazala je s tem naša mladina, da zna, če le hoče, dobro organizirati naše veselice. V teku tega tedna bomo imeli ustanovni občni zbor, kjer bomo na novo postavili na noge od fašistov nasilno ukinjeno prosvetno društvo Ljudski oder. Le tako naprej bomo lahko želi tiste uspehe, ki so predpogoj našega udejstvovanja na polju kulture in izobrazbe. Vsem ki so pripomogli, da se je ta naša kulturna prireditev dobro obnesla, bodi iz tega mesta izrečena najlepša zahvala.

Iz Mirna

16. septembra je prišlo okoli 7 ure zjutraj po cesti iz Oševljeka proti Renčam 6 oboroženih četnikov. Na cesti jih je srečal tov. Andrej iz Renč. Ker je mislil, da so partizani (saj so imeli na glavni titovke), jih je vprašal kam gredo. Odgovorili so mu, da so namenjeni v Gorico in ga vprašali, če je v Renčah policija. Ko jim je tov. Andrej dejal, kje je policija, so šli naravnost na komando, kjer so jih zelo prijazno sprejeli, jih celo pogostili z zajtrkom in jih napotili v Gorico.

V Oševljeku pri Mirnu se je vršil miting, ki je prav dobro uspel; priredila ga je naša mladina in s tem pokazala veliko zanimanje za kulturno-prosvetno napredovanje.

Iz Prvačine

Žene in mladina iz Prvačine so darovale ranjenim in bolnim borcem v vojaški bolnici »Sv. Justa« v Gorici 149 kg sadja, 9 kg biškov in 164 cigare. Pogrelecem iz Rihemberga pa 19 kg fižola, 80 kg moke, nekaj ječmena in pšenice.

Iz Brd

Kakor po drugih vaseh, tako je tudi v vasi Breg začela obnova požganih domov; že več dni romajo iz gozda vozovi polni lesa. Vsi vaščani pridno sodelujejo; skrbi jih, da bi ne zmrzovali tudi letos, kakor so preteklo zimo.

Briška mladina neumorno nosi sadje v partizansko bolnico v Gorico, v Gradiško in drugim edinicam J.A. to in onstran modre črte.

Posebno se je izkazala mladina iz Neblega, Krušelja, Slovrenca in Fojane; poleg vsakdanjega dela pomaga pri obnovitvi ter popravilja ceste. Postavili so si stenčar ter razpisali celo tekmovanje za najboljše dopise. Spomnili so se tovarišice Danile, ki je bila v zadnjih mesecih kar dvakrat aretirana ter nabrali lep znesek za tiskovni sklad »Soškega Tednika«; pa tudi druge vasi ne zaostajajo: Snežatno, Brestje,

Gornje Cerovo, Drnovk so darovale večje množine sadja. Mladina iz Vrhovlja je bila za pridno in požrtvovalno delo nagrajena z desetimi knjigami »Jurčičevih spisov«.

Iz naših sončnih Brd prejema mo večinoma dobra in prijetna poročila; tako moramo tokrat z veseljem beležiti, da je tov. Mariča-Milojka iz Martinjaka (ali kot pravijo v šali iz »republike«) ena izmed najagilnejših naših tovarišic. Kamor pride prinese s seboj vedrost in dobro razpoloženje.

Dobijo se pa tudi takšne, ki bi prav rade in s posebnim veseljem delale zdrabno in prepir. Ena izmed takšnih je M. A. iz Kojškega. Ni naš namen, da bi jo danes razkrinkavali pred svetom, kakor tudi ne bomo zaenkrat pogledali na prste njeni družini, ki je v narodnem oziru vse drugo kakor vzgledna. Današnji čas zahteva od nas vseh, da smo z vsem srcem z narodom, s katerim smo in bomo delili vse dobre in vse težkoče, ki nam jih sedanji čas prinaša.

Iz Krmina

Ker se je v zadnjem času položaj v naši coni občutno spremenil in to vsled imenovanja »od zgoraj« v svet za goriško cono, so tovariši predsednik in odborniki okrajnega in mestnega odbora odstopili; ob tej priliki so poslali oficirju za civilne zadeve pismo, kjer so mu obrazložili vzroke, ki so jih privedli do odstopa.

Iz Deskel

V nedeljo, dne 23. t. m. ob 15. uri priredijo naši intermuranec miting z raznovrstnim sporedom. Sodeluje moški in mešani pevski zbor; sledijo deklamacije ter igra v petih dejanjih, kjer bo prikazana kalvarija naših ljudi v raznih taboriščih Nemčije.

Iz Kanala

Skupina »Mladih harmonikarjev iz Beograda« je posetila tudi Soško dolino; v Kanalu se je ustavila dva dni. Mladina je beograjčane lepo sprejela in jim nudila vso pomoč; pionirji in mladina iz Morskega so jim prinesli obilo sadja; mladi harmonikarji ga bodo lahko nesli v Beograd; ko so zapuščali Kanal jih je vse ljudstvo navdušeno pozdravljalo. Bratje Srbi so nato krenili proti Kobaridu; v Ajbi so jih ljudje obsuli s cvetjem; pionirka jim je podarila lep šop rož v znak nezazrušljivega bratstva, mladina pa jim je okrasila avtobus z rožami in zelenjem ter jim dala grozdja.

V Ročinju so sprejeli drage brate z zastavami in jih niso hoteli pustiti naprej; beograjčani so se ločili od takega ljudstva s solznimi očmi; odhajajočim bratom Srbom je ljudstvo Soške doline izročalo pozdrave za vse ostale brate; vzklikalo je: povejte vsem, da želimo živeti v tdnem bratstvu z vsemi narodi v Titovi Jugoslaviji.

Že dalj časa so delavci iz tovarne cementa v Anhovem poleg vsakodnevnega dela pripravljali otvoritev svojega doma. Prav tako se je tudi mladina pripravljala na otvoritev svojega doma in skupno z delavci sklenila, da ga otvori na isti dan. Poslali so delegacijo na odred JA na Krasu, ki je izrazila željo vseh delavcev in prebivalstva, naj pride zastopstvo naše vojske na prireditev. Množice, ki so v povorkah pričakovale prihod partizanov so se po dolgem čakaniu, ker jih ni bilo, napotile v dom.

Delavski dom je otvoril tov. Zega, član odbora ASIZ-a, Mladinski dom pa je otvorila tov. ca Zmaga. Kratek spored, ki je potekal v bratskem vzdušju Italijanov in Slovencev in ki ga je tri

tisočglava množica spremljala z neprestanimi vzkliki bratstvu, je prekinil prihod borcev JA. Navdušenje je bilo nepopisno. Ob vzklikanju: »Živela slavna JA«, »Živeli osvoboditelji Primorja« itd., se je spored nadaljeval. Veliko odobravanja je žela igra, ki so jo predstavile mladinke iz Gorenjega Polja, pevski zbori iz Gorenjega Polja, Kanala, Plavi in Deskel.

V imenu mladine Gorenjega Polja je tov. Danila podarila zastavo II. bataljonu odreda JA, v imenu mladine iz Anhovega pa je v znak hvaležnosti armadi Osvoboditeljici podarila mladinka iz Anhovega lep šopek rož s klicom »vrnite se!«

Ob zaključku so združeni pevski zbori zapeli pesem »Le naprej«.

Z nešteti kliki »Ostanite pri nas«, »Ne pustimo vas nazaj«, se je ljudstvo poslavljalo od svojih borcev.

Iz Tolmina

Dne 14. t. m. se je vršila v Tolminu skupščina za Okr. plenum OF; tov. Mlakar je otvoril zborovanje ter podal besedo tov. Francetu, sekretarju Vzhodnega Okrožja OF. Po izčrpnem političnem referatu se je razvila debata, v katero je poseglo več zorovalcev. Tov. Mirka, članica ASIU-ia je poročala o naših nadaljnjih nalogah; tovarišice iz bližnjih vasi na so podale kratka poročila o delu v raznih organizacijah.

Nato so se vršile volitve v Okrajni in Okrožni plenum.

Iz Idrskega (Kobarid)

Naša igralska skupina »Peter Skalar« je priredila že drugo uspešno prireditev. Predvajali so tridejansko »Vražje«, ki jo je režiral tov. Miklavč. Ugalaj je ženski kuplet. Prireditev je tako dobro uspela, da so jo morali ponoviti.

Nerazumljivo pa se nam zdi obnašanje zavezniškega guvernerja, ki ni dovolil predsedniku društva, znanemu protifašističnemu borcu Fratnik Ivanu, da bi se pobirali prostovoljni prispevki za postavitev spomenika padlim borcem — sovaščanom.

Iz Planine

Dne 8. septembra t. l. smo imeli na Planini ustanovni občni zbor Prosvetnega društva, ki smo mu dali ime »Svoboda«, ime za katerega so se borili in padali naši planinski borci — junaki.

Društvo smo postavili na take temelje, da smo prepričani, da bo v najkrajšem času pokazalo odlične uspehe.

Iz Breginja

Na Breginjskem je ljudstvo izpostavljeno terorju domačih reaktionarjev, ki jim pomagajo moralno in materialno celo nekateri duhovniki. Stvar je šla že tako daleč, da duhovniki nočejo več brati maš zadržnic za pokojnimi člani družin, ki so pomagale partizanom v borbi. En tak primer je župnik Ličen Alojzij iz Logji, ki je pred nedavnim odklonil ponovno prošnjo za že plačano mašo zadržnico za pokojnem očetu tajnika KNOO za vas Logje.

Kako ljudstvo voli roditeljski svet!

V Bukovici se je zbralo okrog 200 staršev ter mladine, da si postavijo in izvolijo Roditeljski svet. Sestanek je vodil njihov učitelj, ki je vsem pojasnil pomen Roditeljskega sveta ter razjasnil vprašanja glede šolskega pouka. Ljudstvo se je na prav zanimiv način in izredno živahno pripravljalo na ta Roditeljski svet. Predlogov za izvolitev posameznih staršev je bilo mnogo. Med predlaganim pa so se javili k besedi pogosti in opozarjali na pazljivost in previdnost pri teh pre-

dlogih. Izvolili so štiri stariše, ki so vsi očetje oziroma matere veččlanske družine. Poleg teh pa so si izbrali zastopnika ASIZ-a, Antifašistične zveze žena ter antifašistične zveze mladine.

Ob zaključku so sestavili posebno pismeno izjavo na ZVU, da jim priznajo učitelje, ki jih oni hočejo. Pri tem so bili zelo natančni in so zahtevali od pred-

sednika NOO-ja, da si prevzame odgovornost radi poizvedb neke učiteljice, ki želi poučevati v njihovem kraju, a je tam dovolj ne poznajo.

Ljudstvo si zelo želi šolskega pouka, vendar je pri tem zelo pazljivo in polaga veliko pažnjo na to, komu bo zaupalo vzgojo svojih otrok.

M. R.

Tolminskemu dekanu g. Vodopivcu

Gospod dekan! — O Vašem zadržanju tekom osvobodilne borbe obstoja ogromen arhiv, čigar vsebina popolnoma zadostuje, da se kot narodni sovražnik stavite na zatožno klop ljudskega sodišča. Dobro ste se zavedali svoje krivde in gorja, ki ste ga s protinarodnim delovanjem povzročili osvobodilnemu gibanju in ob prihodu naše osvoboditeljice J.A. niti sami niste računali na milost za Vaše početje. Bili ste seveda prijetno presenečeni, ko Vam tisti, katere ste Vi opisovali kot razbojnike, ki koljajo nedolžne ljudi, posebno pa duhovnike, niso storili nič žalega in Vam nasprotno pustili odprte roke pri Vaših cerkvenih dolžnostih in vseh ostalih opravilih. Upali smo, da boste spregledali svojo zablodo, vpoštevali velikodušnost, katero ste morali občutiti in da boste le opustili svoje protiljudsko delovanje in se končno res posvetili svoji edini dolžnosti, to je cerkvi in veri.

Čakali ste, da vidite, ali J.A. res prinaša demokracijo in ko ste se o tem prepričali, ste jo začeli izkoriščati. Pozabili ste na velikodušje, pozabili ste na resnične dolžnosti duhovnika in znova pričeli s protiljudskim delovanjem.

Ne bomo se poglobili v Vaše sedanje stike z največjimi sovraž-

Teden 23.-30.-9. je posvečen Nabiralni akciji „Za našega dijaka!“

niki primorskega ljudstva, eksponenti reakcije, fašizma, domobranstva in četništva, kakor so Kodrmač, Slamič in še nekaj drugih.

V par besedah bi omenili Vašo izjavo, ki ste jo podali ob priliki zbiranja glasov za priključitev Primorja k Jugoslaviji. Vprašali bi Vas, kje jemljete moč za cinizem, ki ni svojstven niti navadnemu preprostemu človeku, še manj pa bi smel biti službojniku božjemu, katerega Vi predstavljate. Mislimo, da bi človeku Vaših intelektualnih zmožnosti bilo smešno dokazati, da priključitev Primorske k materi domovini ne pomeni politično vprašanje in da se tisti, ki je dal svoj glas za priključitev, ni niti najmanj dotaknil politike, temveč je samo dal izraz svojemu dolgoletnemu hrepenenju.

Posebno čudno pa doni Vaša topogledna izjava, če se spomnimo, da ste ravno Vi iz prižnice v času okupacije držali vernikom politične ure in jim tolmačili za sluge in pomen domobranstva namesto, da bi skrbeli za njihovo versko življenje. Posebno čudno zveni ta Vaša izjava, če se spomnimo, da ste se nekoč upali izraziti, da pri obhajilu v terenskega delavca gre namesto Boga sam vrag; ko se spomnimo, da ste v aprilu 1944. l. za svoje aktivno in uspešno delo pri organizaciji domobranstva na Tolminskem ob priliki blagoslovitve domobranske zastave dobili priznanje in pohvalo od domačih izdajalcev in njihovih gospodarjev kot najzaslužnejši organizator. K temu boste gotovo pripomnili, da ste končno vseeno podpisali izjavo. Toda vprašamo Vas zakaj, g. de-

kan? Popolnoma jasno je, da bi se zelo neprijetno počutili, ko bi se enkrat znašli sami na tisti strani, ki noče priključitve. Ko ni hotel narod iti za vami, ste morali Vi iti za njim. Jasno je tudi to, da bi Vam tisti, ki Vam pošiljajo direktive, kako naj ravarite, zamerili, če bi dopustili, da se Vam verniki izmuznejo.

Ko niste mogli preprečiti manifestacije zavednega ljudstva za

Vse za našega dijaka!

priključitev, ste poizkusili ta nespeh popraviti na drug način in zopet so imeli verniki priliko iz prižnice poslušati Vašo »politično uro«. To le par dni potem, ko ste izjavili, da se ne vtikate v politiko. Vi, ki ste toliko truda vložili, da preprečite svobodo, se se drznili z zasmehljivimi pripombami in ironijo blatiti tisto, za kar se je v potokih prelivala slovenska kri, pri čemur tudi Vaše roke niso čiste. Ker pa na sebi niste mogli najti najmanjšo sled, s katero bi mogli prikazati, da Vas je svoboda pri čemurkoli prikrajšala, ste skušali kot žrtev svobode prikazati gospoda kaplana. Ali je to svoboda, da se v blagajni gospoda kaplana nahaja samo 6 lir, ali je to svoboda, da gospod kaplan še vedno ni prejel nikakega plačila za svoje delo? — Ali je to svoboda, da g. kaplanu plača za pogreb ali pa za mašo samo tisti, kdor hoče? — Če je taka svoboda, bo g. kaplan pokopaval samo takrat, ko bo hotel. Tako ste svojim vernikom prikazali svobodo, g. dekan! Niste pa povedali, da se tudi v vrstah J.A. še danes nahajajo partizani, ki se že štiri leta borijo in niso dobili še nobenega plačila, pa vseeno gledajo v svobodo drugače kakor Vi.

Vprašal bi Vas, g. dekan, če ste že res imeli namen, da s svojo politično uro pomagata g. kaplanu, katerega je svoboda tako rekoč materialno uničila, ali mu mogoče ne bi dalje pomagali, če bi o njegovih težavah obvestili našo oblast? Bodite prepričani, da bi naša oblast storila vse, da bi se olajšale denarne težave g. kaplana. Toda jasno je, da bi sodelovanje z našo oblastjo bila

Ena najpravičnejših zahtev, kar jih je bilo kdaj koli na svetu, je zahteva jugoslovanskih narodov, da se z materjo Jugoslavijo združi Slovensko Primorje, Gorica, Trst, Beneška Slovenija in Istra. B. Kidrič

težka kršitev direktiv, katere dobivate za svoje rovarjenje in protiljudsko delovanje.

Spomnite se, g. dekan, da boste kljub temu, da Vam je izkazana tolika širokogrudnost, vseeno morali enkrat dati odgovor za Vaša početja, če ne drugim pa pred svojo vestjo, kateri ne boste mogli zatajiti, da ste najsvetejši stvari izrabljali v najpoglednejše namene.

Pismo

Južna Francija, dne 21.8.1945.
Tovarišu uredniku »Soškega tednika«.

Ko nam je novodošli kapetan N.O.V. povedal, da ni v našem časopisju nobenih vesti o nas, sem se odločil, da vam pišem tole pismo:

Čeravno daleč od naše Soče, daleč od naše domovine in naših rojakov, internirani v krajih, kamor so nas zavlekli fašistično-imperialistične zveri, v krajih, ki jih vi dobro poznate, smo se vedno dobro zavedali, da se naši očetje in bratje borijo in žrtvujejo vse za to, kar smo željno pričakovali vseh dolgih petindvajset let suženjstva.

Tovariši! Tudi mi interniranci iz Sardinije in Korzike bi se radi borili z vami ramo ob ramo. Niso nam dovolili. Zakaj? Morda zato, ker smo delali za skupno zavezniško zmago in ker niti sedaj ne klonemo, ko nam silijo značke stare reakcionarne države SHS. Danes smo tukaj vsi Slovenci in Hrvati tako tesno in bratsko povezani, da nas ne zaslepi več nobeden, četudi ne moremo nositi rdeče zvezde, simbola naše svobode.

Toda rdeča zvezda je v srcu pettisočerih, ki še sedaj kot interniranci nestrpno čakajo tistega dne, ko bodo lahko objeli svoje herojske brate in se lahko z vztrajnim delom zahvalili padlim junakom.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!
Leban Viktor, 7406 Yug. Ser. CO. — D. B. APO
772 U. S. Army.

NATEČAJ

Pripravljali odbor Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst, razpisuje natečaj z nagradami za enotno člansko izkaznico in štampiljko, za Slovensko prosvetno zvezo in vse vanjo spadajoča prosvetna društva.

Članska izkaznica:

1) Članska izkaznica naj predstavlja ljubezen in veselje do kulture in dela. Na naslovni strani naj nosi ime: Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst in spodaj številke. Velikost članske izkaznice: cm. 6 1/2 široka in cm. 9 1/2 visoka.

2) Natečaja se morejo vsi svobodno udeležiti.

3) Nalašč zato izbrana komistija, bo izbrala izmed predloženih tri najboljše osnutke, ki bodo nagrajeni in sicer:

a) Prva nagrada L. 1000.—
b) Druga in tretja nagrada L. 500.—

4) Osnutki za članske izkaznice, ki naj bodo opremljeni z imenom in naslovom avtorja, naj se

posljejo od 16. septembra do 1. oktobra t. l. na naslov: Slovenska Prosvetna Zveza Trst, via Carducci 6-III soba 41, od 8 do 12 in od 16 do 18 ure.

5) Osnutki ostanejo last avtorjev vendar si pridržuje Prosvetna zveza pravico tiskati kadarkoli vsa tri nagrajena dela.

6) Osnutki za članske izkaznice bodo razstavljeni.

Stampiljka Prosvetne Zveze za Primorje in Trst.

1) Štampiljka naj nosi simbol kulture slovenskega naroda bivajočega v Primorju in Trstu.

2) Napis: Slovenska Prosvetna Zveza za Primorje in Trst.

3) Natečaja se morejo vsi svobodno udeležiti.

4) Nalašč za to izbrana komistija bo izbrala izmed predloženih tri osnutke ki bodo dobili sledeče nagrade:

a) Prva nagrada L. 500.—
b) Druga nagrada L. 300.—
c) Tretja nagrada L. 100.—

5) Osnutki za žig, naj bodo opremljeni z imenom in naslovom avtorja in naj se pošljejo od 16. sept. do 1. oktobra t. l. na naslov: Slovenska Prosvetna Zveza Trst, via Carducci 6-III, soba 41, od 8 do 12 in od 16 do 18 ure.

6) Osnutki ostanejo last avtorjev vendar si pridržuje Prosvetna Zveza pravico izdelati kadarkoli vsa tri nagrajena dela.

Za pojasnila se obrnite na Slovensko Prosvetno Zvezo Trst, via Carducci 6-III, soba 41.

O skrivačih

Vipavsko vojno področje sporoča:

Po kapitulaciji Nemčije se je mnogo nemških vojakov preobleklo v civilne obleke in se zateklo k raznim kmetom, kjer delajo pri gospodarskem delu. S to gesto se mislijo namreč skriti pred našo oblastjo in se odtegniti pravični kazni, ki so jo zaslužili s svojimi zločinskimi dejanji na naši zemlji. Ker pa vsi nemški vojaki, katere je doletel razpad na teritoriju Vipavskega vojnega področja spadajo pod sekcijo za vojne ujetnike in se jih smatra kot vojne ujetnike, pozivamo vse privatnike kakor tudi podjetja, ki imajo zaposlene ali pa skrivajo vojne ujetnike, da jih takoj prijavijo gornji sekciji. Opozorjamo vse prebivalstvo, pri katerem se bo dobilo vojne ujetnike bodisi v civilu ali pa v uniformi in ki ne bodo prijavljeni, da se jih bo kaznovalo po vojaških zakonih.

Prav tako pozivamo vse civilne in vojaške oblasti, da nam takoj prijavijo vse vojne ujetnike, katere imajo zaposlene pri svojih ustanovah.

Pomagajmo revnemu dijaštvu s prispevki!

M. ILJIN: 10

Ustvarjanje rastlin

(Iz knjige „Priroda in ljudje“)

Nedaleč od Kaluge v okrožnem mestecu Kozlovu je živel drug človek, ki se je prav tako rodil »prezgodaj«.

Čuden mož je bil: zavrgel je službo nadzornika postajnih ur, prodal hišico, ki jo je podedoval po očetu, porabil vse prihranke za nakup sadne drevsnice in se naselil v koči sredi jablan in hrušk.

Čemu je storil vse to? Ne zato, da bi trgoval z jabolkami in hruškami, marveč zato, da bi preobrazil rusko sadjarstvo. Čudni, nerazumljivi so morali biti njegovi nazori Kozlovčanom. Nezadovoljen je bil z našimi sadovnjaki, ki so tako revni, ki v njih rastejo na pol divja ali včasih celo popolnoma divja gozdna drevesa. Povsod iste antonovke,

borovinke, anisi, hruševke in brezsemenke.

In to je še najboljše od vsega, kar imamo. Le tu in tam srečamo v rastlinjakih pomješčikov kake priseljence s plemenitimi in nežnimi plodovi, a ti hirajo in ginejo, kakor hitro jih presadijo na prosto.

In bivši nadzornik postajnih ur si je zastavil drzno nalogo: vzeti lepoto in okus pri znamenitih tujezemskih sadnih drevesih, ki imajo tuja imena reneta, bellefleur, calville, pomone, beur-réroyal, in spojiti ta svojstva z odpornostjo naših skromnih antonovk, borovink in tenkovejk.

V sadovnjaku pri Kozlovu so začela rasti drugo za drugim sadna drevesa, ki jih dotlej še nihče ni videl, ki jih dotlej sploh ni bilo.

Kozlovski sadjar je vzel cvetnat prašek z »ananasne renete« in z njim oprášil cvetove »navadne antonovke«. Eno izmed semen je vzkliko in dalo drevesce nove

Ustanovitev dnevnega zavetišča za deco

Pri Zavodu za Matere in Deco v Gorici, semeniška ulica št. 25, znotraj, je bilo odprto dnevno zavetišče za deco. Sprejemajo se otroci delavk, do tretjega leta starosti, ki nimajo nikogar ki bi jih nadzoroval med časom ko je mati na delu. Otroci ostanejo v zavetišču od 8. do 16. ure, v prostorih ki so v ta namen določeni. Matere ki želijo tako oskrbo naj se prijavijo pri Odboru Ustanove Materinstva in Dece, v Gorici.

Pevskim zborom

Oddelek za glasbo pri Prosv. odseku v Gorici - Ljudski Dom, II. nadstropje, ima v zalogi te-le nove pesmi: Fr. Venturini: »Mi smo ubežniki« za mešan zbor, cena 1 lira in Makso Pirnik: »V nove zarje« ter »Smrt v Brdih« za moški zbor, cena 9 lir

Cepljenje proti kozam

Naznanja se, da se bo v tej mestni občini vršilo redno jesensko cepljenje s spodaj navedenim urnikom.

Omenjeno cepljenje se bo vršilo v dveh rokih, in sicer: prvič cepljenje proti kozam in prva injekcija proti davici; tri tedne pozneje pa pregled cepljenja proti kozam in druga injekcija proti davici.

Cepljenje se bo začelo med 17. in 30. septembrom pri ambulateriju v ulici Mazzini št. 7, od 9. do 10 ure, in to tudi za vasi mestne okolice.

Temu cepljenju se morajo podvreči vsi otroci, ki se dovršili eno leto starosti in ki še niso bili cepljeni.

V bodoče ne bo noben otrok sprejet v zavode in šole brez potrdila o cepljenju; kršilci te odredbe bodo kaznovani.

Občinski davki za leto 1946

Vse osebe in ustanove, ki so vpisane v davčni seznam 1945 za občinski davek na najemno vrednost, na industrijo, trgovino, obrt in svobodne poklice, na patente, na licence, na vozila, na hlapce in dekle, na klavirje in biljarde, na pse, na živino, na kavarjarje ali na pobiranje mestnih izmečkov, in pri katerih se je izvršila kaka sprememba, ki kakorkoli more vplivati na obdavčenje, so dolžne, da do 20. septembra 1945. predstavijo tozadevno prijavo pri občinskem davčnem uradu (notranja palača na desno, okenci št. 1 in 2).

Tiskovine za prijavo se dobijo brezplačno pri občinskem davčnem uradu.

Za vzgled

Tvrde: Škapin Francka, Škorjanc Karolina, Prinčič Franc in Orel Rihard — so darovale socialnemu skrbstvu za pomoč si rotam padlih partizanov in ubožnih družin celotno vsoto lir 5586.—, ki jo je prejela za razprodano sadje na ljudski veselici »Soškega tednika« dne 2. t. m.; mi se v imenu Socialnega skrbstva omenjenim tvrdkam najtopleje zahvaljujemo!

Uradniki in uslužbenci »Zavoda ljudskih hiš« v Gorici, da bi počastili spomin umrlih staršev tov.ša Bavdaž Kristijana, njih komisarja, so velikodušno poklonili Podpornemu društvu za Goriško v Gorici (bivši R.K.S.) znesek lir 1.000.— (tisoč), za kar se jim Predsedništvu tem potom še enkrat najtopleje zahvaljuje.

Darovali so

Tov. Trnovec Anton, trgovec z usnjem v Gorici v ulici Carducci, katerega je postavil Okrožni Izvršni Narodno Osvobodilni Odbor za Goriško za komisarja pri »Kmetijskem konsorciju« (Consorzio agrario) v Gorici in je bil po dveh mesecih odstavljen in na njegovo mesto postavljen fašist, je po tolikem času

Skrbimo za naš naraščaj!

dobil plačo za dva meseca vestne službe v znesku lir 10.000.—

Tov. Trnovec je celokupen znesek namenil za potrebne Slovence in v to svrhu oddal denar »Podpornemu društvu za Goriško« v Gorici, ki se mu tem potom še enkrat najtopleje zahvaljuje.

Za tiskovni sklad

Tov. Komel Milko . L. 100.—
Sotrudniki »S. T.« . » 375.—
Mladina iz Brestja . » 230.—
Mladina iz Neblega . » 300.—
Mladina iz Fojane . » 300.—
Mlad. iz Šlovenca . » 500.—
Mlad. iz Kojškega . » 1330.—
Antifaš. dr. Gorica . » 350.—

Skupaj . L. 3485.—

Skupaj do sedaj . L. 12849.—

OBJAVA

Okrožni urad za delo z ozirom na razne objave v dnevnikih glede posebne doklade trgovskih vavencem pojasnjuje, da dnevna doklada L. 25.— in mesečna L. 625.— je znižana za Goriško 10% in za občine 20%.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, Corso V. E. III., št. 5/I. - Tel. 377 — Izdajna lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici

Vsem prosvetnim društvom

Prosvetna Podzveza za Goriško javlja vsem, ki se za to zanimajo, da ima na razpolago sledeča dela:

»Novi ljudski oder št. 3 in 4«, »Rokovnjači«, »Pesmi naših borcev I. in II. del«, »Herrenvolk«.

Ker je povpraševanje veliko, pohitite, da si jih pravočasno oskrbite.

Prosvetna Podzv. za Goriško.

ENOTNI SINDIKAT (Zveza prosvetnih delavcev)

Vse člane, ki še niso poravnali članarine za julij in avgust prosimo, da se čebelarji združijo ter obnovijo Okrožno čebelarstvo za drugo.

Za tehnične nasvete se čebelarji lahko obrnejo na Okrožno nadzorništvo za kmetijstvo.

Blagajničarka.

ZA ČEBELARJE

Ker je tudi pri nas čebelarstvo utrpelo veliko škodo vsled vojnih dogodkov, bi bilo potrebno, da se čebelarji združijo ter obnovijo Okrožno čebelarstvo za drugo.

Za tehnične nasvete se čebelarji lahko obrnejo na Okrožno nadzorništvo za kmetijstvo.

Razdeljevanje otrobov

Statistični gospodarski poljedelski urad za goriško področje sporoča, da se bo nadaljevalo v razpečevanju otrobov — dokler bo trajala zaloga — za lastnike molznih krav in domačih malih živali, ki spadajo pod goriško mestno občino. Zglasiti se je: pri Statističnem gosp. uradu, Gorica, Korzo V: E. št. 5, II. nadstropje.

OGLAS

Prvič po osvoboditvi se bo vršil v nedeljo, 23. septembra v Mirnu praznik (Kvaternica).

Ob tej priliki bo nogometna tekma ter kulturna prireditev.

Vabimo vse ljudstvo, da se udeleži tega našega praznika.

Pripravljali odbor v Mirnu.

RAZGLAS

Naznanja se, da se je našlo moško kolo, ki se sedaj hrani pri mestni policiji (ul. Mazzini št. 7).

Kdor more dokazati, da je lastnik kolesa, naj pride ponj.

PRODA ali zamenja se hiša v bližini industrijskega centra. Natančnejše poizvedbe pri naši upravi.

zimska maslenka prvič pet in dvajset velikih in okusnih plodov. Leto dni kasneje pa je viselo na njenih vejah toliko plodov, da so se veje sklonile do tal. Tokrat ni bilo hrušk samo pet in dvajset, ampak poldrug sto.

Od francoskega očeta je zimska maslenka podedovala fin in nežen okus, od usurijske matere pa ne samo odpornost proti mrazu, ampak tudi proti udarcem in praskam. Te hruške lahko nakičimo v shrambi kakor krompir. Poškodovana mesta se prevlečejo s probkastim tkivom in ne začno gniti.

To je zgodovina ene družine, ki je zrasla v Mičurinovi drevnici. Takih družin je vzgojil Mičurin mnogo. Smelo je križal med seboj sadne vrste iz najrazličnejših krajev zemeljske krogle zato, da bi se udomačile v Rusiji, da bi v vsakem kmečkem sadovnjaku raslo sočno in plemenito sadje.

V Mičurinovem sadovnjaku so rasli drug poleg drugega potomci »amerikancev«, »mongolov«, »japoncev«, »perzijcev« in »kitajcev«.

Divjo češnjevo z naših zavolžskih step je križal s plemenito pensilvansko češnjevo, ki je prišla z one strani oceana, in dobil sijajno češnjevo »ideal«.

Našo navadno jablano »kitajko« je križal z »belim zimskim calvilom« iz Francije, ki daje najboljša, najdražja jabolka na svetu.

Toda Mičurin je napravil še drznejše reči: križal je češnjevo z divjo češnjevo, češnjevo s čremo, skoriš z glogom, skoriš z nepljo in v njegovem sadovnjaku so zrasli novi, čudežni plodovi, ki jih še nikdar ni bilo na svetu: črne kiselkastosladke jagode »sladkega ceropadusa«, velikanske okusne jagode »okrasa severa«, veliki grozdi sladkega »granatnega skorišča«.

(Dalje prihodnjč.)